

Zhrnutie stanoviska európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov o mandáte na rokovanie o dohode medzi EÚ a USA o cezhraničnom prístupe k elektronickým dôkazom

(Úplné znenie tohto stanoviska je k dispozícii v anglickom, francúzskom a nemeckom jazyku na webovom sídle európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov www.edps.europa.eu)

(2019/C 186/06)

Európska komisia 5. februára 2019 vydala odporúčanie týkajúce sa rozhodnutia Rady o poverení začať rokovania so zreteľom na dohodu medzi Európskou úniou a Spojenými štátmi americkými o cezhraničnom prístupe k elektronickým dôkazom. V prílohe k odporúčaniam sa stanovujú smernice Rady na rokovania o tejto dohode. Cieľom navrhovanej dohody by bolo prostredníctvom spoločných pravidiel riešiť právnu otázku prístupu k obsahovým a neobsahovým údajom, ktoré uchovávajú poskytovatelia služieb v Európskej únii a v Spojených štátoch.

EDPS víta a podporuje cieľ Komisie uzavrieť so Spojenými štátmi americkými dohodu o cezhraničnom prístupe k elektronickým dôkazom, čím sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany osobných údajov pri ich prenose medzi EÚ a USA na účely presadzovania práva a oceňuje záväzok zaviesť dostatočné záruky. Ako EDPS už dlho tvrdí, EÚ potrebuje udržateľné opatrenia na výmenu osobných údajov s tretími krajinami na účely presadzovania práva, v plnom súlade s Chartou základných práv. Aj pri vyšetrení vnútroštátnych prípadov sa orgány presadzovania práva čoraz častejšie stretávajú s „cezhraničnými situáciami“ jednoducho preto, že bol použitý zahraničný poskytovateľ služieb a informácie sú elektronicky uchovávané v tretej krajine. V praxi často ide o poskytovateľov služieb so sídlom v USA vzhľadom na ich dominantné postavenie na svetových trhoch. Narastajúci objem žiadostí o elektronické dôkazy a nestálosť digitálnych informácií predstavujú záťaž pre existujúce modely spolupráce, ako sú zmluvy o vzájomnej právnej pomoci. EDPS uznáva, že orgány pri vyšetrení čelia časovému tlaku a podporuje snahy o vytvorenie nových modelov spolupráce, a to aj v kontexte spolupráce s tretími krajinami.

Cieľom tohto stanoviska je poskytnúť konštruktívne a objektívne odporúčania, keďže Rada musí predložiť svoje smernice pred začiatkom tejto citlivej úlohy. Východiskom je judikatúra Súdneho dvora Európskej únie z posledných rokov, v ktorej Súdny dvor potvrdil zásady ochrany údajov vrátane spravodlivosti, presnosti a relevantnosti informácií, nezávislého dohľadu a individuálnych práv jednotlivcov. Tieto zásady sú rovnako relevantné pre verejné subjekty ako aj pre súkromné spoločnosti a sú ešte oveľa dôležitejšie v kontexte citlivosti údajov, ktoré sa vyzadujú pri vyšetrení trestných činov.

EDPS by v tomto kontexte chcel predložiť tieto pripomienky:

- víta skutočnosť, že v odporúčaní sú už zahrnuté dôležité záruky ochrany osobných údajov spolu s potrebou uplatňovať „zastrešujúcu dohodu“ formou odkazu, a podporuje potrebu určitých dodatočných záruk, ktoré Komisia navrhla,
- vzhľadom na špecifické riziká, ktoré vznikajú v súvislosti s priamou spolupracou medzi poskytovateľmi služieb a justičnými orgánmi, navrhuje zapojiť do dohody justičný orgán druhej strany,
- odporúča pridať článok 16 ZFEÚ ako hmotnoprávny základ.

V stanovisku sa okrem toho uvádzajú ďalšie odporúčania týkajúce sa možných zlepšení a objasnení smeríc na rokovania. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov je inštitúciám naďalej k dispozícii na ďalšie poradenstvo počas rokovaní a pred dokončením budúcej dohody medzi EÚ a USA.

1. ÚVOD A SÚVISLOSTI

1. Komisia 17. apríla 2018 vydala balík dvoch legislatívnych návrhov: návrh nariadenia o európskom príkaze na predloženie a uchovanie elektronických dôkazov v trestných veciach⁽¹⁾ (ďalej len „návrh o elektronických dôkazoch“) a návrh smernice, ktorou sa stanovujú harmonizované pravidlá určovania právnych zástupcov na účely zhromažďovania dôkazov v trestnom konaní⁽²⁾. Kým v Európskom parlamente pokračujú práce, Rada Európskej únie (Rada) dospela k všeobecnému smerovaniu pokiaľ ide o tieto dva návrhy⁽³⁾.
2. Komisia 5. februára 2019 prijala dva odporúčania týkajúce sa rozhodnutí Rady: odporúčanie o poverení začať rokovania so zreteľom na dohodu medzi Európskou úniou a Spojenými štátmi americkými o cezhraničnom prístupe k elektronickým dôkazom v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach⁽⁴⁾ (ďalej len „odporúčanie“) a odporúčanie, ktorým sa povoľuje účasť na rokovaní o druhom dodatkovom protokole k Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite (CETS č. 185)⁽⁵⁾. Príloha k odporúčaniam (ďalej len „príloha“) je mimoriadne dôležitá, keďže sa v nej stanovujú odporúčané smernice Rady pre Komisiu na rokovanie o dohode v mene EÚ. Toto odporúčanie je predmetom samostatného stanoviska EDPS.⁽⁶⁾ EDPS sa však domnieva, že obe rokovania, ako s USA tak aj v rámci Rady Európy sú úzko prepojené.
3. Odporúčanie bolo prijaté na základe postupu stanoveného v článku 218 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) pre dohody uzatvárané medzi EÚ a tretími krajinami. V tomto odporúčaní sa Komisia snaží získať povolenie od Rady, ktorým by bola vymenovaná za vyjednávača v mene EÚ a začať rokovania s USA v súlade so smernicami na rokovania, ktoré tvoria prílohu k odporúčaniam. Po dokončení rokovaní bude musieť Európsky parlament udeliť svoj súhlas so znením dohody, ktoré bolo predmetom rokovaní, a Rada bude musieť prijať rozhodnutie o uzatvorení dohody. EDPS očakáva, že bude vo veci znenia návrhu dohody včas konzultovaný v súlade s článkom 42 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2018/1725.
4. EDPS víta skutočnosť, že po prijatí odporúčania s ním konzultovala ako Európska komisia tak aj Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci Európskeho parlamentu. EDPS takisto víta odkaz na svoje stanovisko v odôvodnení 4 tohto odporúčania. Chcel by zdôrazniť, že týmto stanoviskom nie sú dotknuté žiadne ďalšie pripomienky, ktoré by mohol predložiť na základe ďalších dostupných informácií v neskoršej fáze.

5. ZÁVERY

66. EDPS chápe, že orgány presadzovania práva musia zabezpečiť a získať elektronické dôkazy rýchlo a účinne. Podporuje úsilie o identifikáciu inovatívnych prístupov na získanie cezhraničného prístupu k elektronickým dôkazom. Cieľom tohto stanoviska je preto poskytnúť inštitúciám EÚ konštruktívne a objektívne poradenstvo k úsiliu Komisie získať od Rady povolenie rokovať s USA.

⁽¹⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskych príkazoch na predloženie a uchovanie elektronických dôkazov v trestných veciach, COM(2018) 225 final.

⁽²⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa stanovujú harmonizované pravidlá určovania právnych zástupcov na účely zhromažďovania dôkazov v trestnom konaní, COM(2018) 226 final.

⁽³⁾ Rada prijala svoje všeobecné smerovanie k návrhu nariadenia 7. decembra 2018, dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/#>. Rada prijala svoje všeobecné smerovanie k návrhu smernice 8. marca 2018, dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>.

⁽⁴⁾ Odporúčanie na rozhodnutie Rady o poverení začať rokovania so zreteľom na dohodu medzi Európskou úniou a Spojenými štátmi americkými o cezhraničnom prístupe k elektronickým dôkazom v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach, COM(2019) 70 final.

⁽⁵⁾ Odporúčanie na rozhodnutie Rady, ktorým sa povoľuje účasť na rokovaní o druhom dodatkovom protokole k Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite (CETS č. 185), COM(2019) 71 final; Dohovor o posilnenej medzinárodnej spolupráci v oblasti počítačovej kriminality a elektronických dôkazov, Budapešť, 23. novembra 2001, CETS č. 185.

⁽⁶⁾ Stanovisko EDPS 3/2019 týkajúce sa účasti na rokovaní o druhom dodatkovom protokole k Dohovoru o počítačovej kriminalite z Budapešti.

67. EDPS súhlasí s vyhlásením Komisie, že plánovaná dohoda by mala byť podmienená prísnymi mechanizmami ochrany základných práv. V smerniciach na rokovania sa už predpokladá viacero zásady a záruk ochrany osobných údajov. V prvom rade odporúča zahrnúť článok 16 ZFEÚ ako jeden z hmotnoprávných základov do preambuly rozhodnutia Rady. Víta skutočnosť, že zastrešujúca dohoda, ktorú aktívne podporuje, by sa formou odkazu mala uplatňovať na budúcu dohodu. Vo svojom stanovisku 1/2016 k zastrešujúcej dohode EDPS odporúča zásadné zlepšenia a posilnenie viacerých záruk, odporúča zahrnúť uvedené záruky do smerníc na rokovania.
68. Vzhľadom na vplyv navrhovanej dohody na základné práva sa EDPS domnieva, že by sa okrem už plánovaných záruk mali zahrnúť aj ďalšie záruky, s cieľom zabezpečiť, aby konečná dohoda spĺňala podmienku proporcionality. Predovšetkým odporúča čo najskoršie zapojenie justičných orgánov určených druhou stranou dohody do procesu zhromažďovania elektronických dôkazov, aby tieto orgány mali možnosť preskúmať súlad pokynov so základnými právami a upozorniť na dôvody odmietnutia.
69. Okrem týchto všeobecných odporúčaní sa odporúčania a pripomienky EDPS v tomto stanovisku týkajú nasledujúcich osobitných aspektov budúcich dohôd, o ktorých sa má rokovať so Spojenými štátmi americkými v mandátoch na rokovania:
- povinný charakter dohody,
 - následný prenos zo strany príslušných orgánov v USA,
 - práva dotknutých osôb v USA, predovšetkým právo na informácie a právo na prístup k údajom,
 - kontrola zo strany nezávislého orgánu v USA,
 - súdne opravné prostriedky a správne opravné prostriedky v USA,
 - kategórie dotknutých osôb, ktorých sa to týka,
 - vymedzenie a druhy údajov, na ktoré sa plánovaná dohoda vzťahuje,
 - trestné činy, na ktoré sa plánovaná dohoda vzťahuje,
 - konkrétne záruky na zabezpečenie primeranej úrovne bezpečnosti prenášaných údajov,
 - typ orgánov, ktoré môžu vydávať príkazy na predloženie elektronických dôkazov,
 - možnosť, aby poskytovatelia služieb, ktorým bol doručený príkaz na predloženie elektronických dôkazov, mohli namietať na základe konkrétnych dôvodov.
70. EDPS zostáva napokon aj naďalej k dispozícii Komisii, Rade a Európskemu parlamentu, pokiaľ ide o poskytovanie poradenstva v ďalších fázach tohto procesu. Pripomienky uvedené v tomto stanovisku nemajú vplyv na žiadne ďalšie pripomienky, ktoré by EDPS mohol predložiť v prípade ďalších otázok, ktoré by sa riešili po získaní ďalších informácií. Očakáva, že pred finalizáciou návrhu dohody bude jej znenie s ním konzultované.

V Bruseli 2. apríla 2019

Giovanni BUTTARELLI

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov
